

Journey of Faith

S. Smiles

פרשת שמות

¹ These are the journeys of the Israelites, who had left Egypt in organized groups² under the leadership of Moses and Aaron. ² Moses recorded their stops³ along the way at God's command. These were their stops along the way:

³ [The Israelites] left Ra'meses⁴ on the 15th of the first month.⁵ On the day after the Passover [sacrifice]⁶ the Israelites left triumphantly⁷ before the eyes of the Egyptians. ⁴ Egypt was still burying all their first-born,⁸ who had been killed by God, and God had destroyed their idols.⁹

⁵ The Israelites left Ra'mses and camped in Sukkoth.¹⁰

⁶ They left Sukkoth, and camped in Etham¹¹ at the edge of the desert.

⁷ They left Etham, and returned to Freedom Valley facing Lord-of-the-North, camping near Tower.¹²

⁸ They left Freedom Valley and crossed the Red Sea¹³ toward the desert. They then traveled for three days in the Etham Desert¹⁴ and camped in Marah.¹⁵

⁹ They left Marah and came to Elim.¹⁶ In Elim there were twelve water springs and seventy palms, and they camped there.

¹⁰ They left Elim and camped near¹⁷ the Red Sea.¹⁸

2

Shabbat Shurim - R. Miller

משל למלך שהיה בנו חולה והלכו למקום רחוק לרפאותו. כיון שהיו חוזרין התחיל אביו מונה כל המסעות אמר לו כאן ישנונו כאן הוקרנו כאן חששת את ראשך וכו'.

*It may be compared to the case of a king who took his sick son to a distant place to be cured. On the son's recovery, while they were returning home, the father pointed out at every stopping place what had happened there on their outward journey, saying to him: 'Here we slept, here we caught cold, here you had a headache, etc.'*²

5

Strive for Truth - [Ed. R. Carad] R. Jesler

It is stated in our sources that faith applies to that which cannot be grasped by the intellect. This needs elucidation.

There are two aspects of faith:

(1) **Faith in the Sages of Israel**—A person believes what he is taught by his Rabbi and his parents.

(2) **Faith in Hashem**—A person notices the amazing complexity of the creatures around him and becomes aware of the unfathomable wisdom which underlies their structure. He also becomes aware of Hashem's personal and precise providence over the affairs of men. From all this he gains a clear picture of Hashem as author of all things.

Both these aspects have a common element. They derive from a keen sense of "rightness." The person's heart tells him that it is impossible that his parents and teachers should have told him lies and deliberately misled him in order to rob him of the pleasures of this world. Similarly his heart tells him that such an enormously complex machine as the universe, all of whose parts fit together with such amazing precision, cannot possibly have come into existence without deliberate intention. This seems to him as utterly ridiculous and improbable as it would be for a thousand watch-parts to fall on the floor and immediately arrange themselves into a number of fully functioning precision watches.

נתיבות שלום

למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאיהם. יש להבין ענין הפרשה, וכמו שעמד בזה בספה"ק אודה ישראל, שהרי התנה"ק היא נצחית ולשם מה נאמרה פרשה זו שלכאורה אינה נוגעת אלא לאותו דור,

סוף דבר וזוהר

4

א. ראשית — כח הוא מכות הנפש שאי אפשר להיות בלעדיהם. אנו סומכים על בני אדם כל עוד שלא הוחזקו שקרנים. כל היחסים התברתיים והמדעניים בעולם בנויים על אימון הדדי, ובלעדיו אין חינו חיים. הלכות מאמין למוכר ששחורותו משובחת ושהמחיר הוגן. החולה נותן אימון ברופא, התלמיד ברבו והרב בתלמידו. כח נורא הוא, האמונה. לו היתה נרקבת בלב אדם אחד כל אמונה, שלא יישאר מאומה בעולם שיאמין בו — אין קיום לאדם. ונהג מלבד מה שכל היחסים בין בני האדם מושגתים על אימון הדדי, מרגיש כל אדם דחיפה פנימית, לפענח חידת החיים. על-ידי אמונה, ואין לך אדם בעולם שאינו מאמין.

6

His sense of "rightness" thus shows him with perfect clarity what he must believe. This "sense of rightness" is therefore identical with faith.

7

In such a case we would believe without hesitation that the suspect is indeed the murderer and we would condemn him to death. Our certainty is based on common sense and our feeling of "rightness."

Now even if the circumstantial evidence were multiplied a thousandfold it would not come anywhere near the enormous weight of evidence for a supremely wise creator, accumulated from the millions upon millions of intricately coordinated parts of this amazing universe. Any attempt to deny this and to assert that it all came about by a series of inexplicable accidents is nothing more nor less than crooked thinking.

8

This feeling is what is called *emuna*, or faith. When one then ponders more deeply on the "rightness" and truth of this conclusion, it can become as clear to his mind as a mathematical proposition. He can then see with his own eyes that the alternative is false and wholly unreasonable. When he sees this with the same vividness as a sensory perception, then we can say that his concept is "just"; it is a true and just intellectual deduction. [And it is this "justified" faith that has the power to change a person's life.]

Great men attained their spiritual heights by constantly working on faith. What was "faith" for them one day became a rational conclusion the next. They then conceived it as "just." What lay above this was still for them a matter of faith, until it too was converted into *tsedek* by dint of protracted effort:

10

If a scientist is going to carry out some very intricate and delicate experiments, and the gravest consequences attend on the slightest imprecision in his results, his first thought will be to ensure the accuracy of his instruments.

Every human being is such a scientist. He is engaged in the most fateful series of experiments there can possibly be—the experiment of living. He is in constant need of accurate judgment to decide what to do and what not to do. He has to choose his life-path and avoid the traps set for the unwary. But how is he to do all this unless he first checks his measuring-scales?

The mind on which we rely is itself an extremely delicate instrument which needs constant control for precision and accuracy. Without such controls how can we ever rely on the correctness of its conclusions?

13

What is the source of interest? Clearly it is the will. It is my will which promotes my interest, either positively or negatively. That is to say, I am interested primarily in what I want, or conversely in what I wish to avoid. There can be no interest except in relation to will.

14

The really difficult problems are those in which we are still in doubt about the basic questions: "Is this good for me or not?" "Is this where I ought to be going?" Their difficulty lies in the fact that our interest is involved. It is the interest that poses the question in the first place and the interest obviously already tends in one direction or the other. For example, one usually consults the *Shulhan Aruch* on the permissibility or otherwise of playing chess on Shabbat if one already wants to play chess. Or again, it is pretty obvious where the bias lies when a person is considering whether or not he is obliged by the *din* to make yet another attempt to pacify someone he has offended, and possibly suffer still more humiliation in the process.

9a

Since *emuna* is a conclusion based on a feeling of "rightness," it is vulnerable to the influence of personal bias. "Bribery blinds the eyes of the wise and distorts the words of the just."⁶ It distorts "just words"⁷ and renders the wise "incapable of seeing the truth,"⁸ as we have explained very fully in the article "The Roots of Mussar."⁹ This refers of course to those conclusions which can be reached only through a sense of "rightness." The effect of the bias of personal interest is to weaken this sense and thus twist and distort the reasoning process.

9b

That is why it is stated in our sources that denial of God has its roots in physical desire; as our Rabbis say:¹⁰ "Israel never served idols for any other reason than the sexual permissiveness which they fostered."

11

When we begin investigating the mind's capacity for accuracy of judgment we come up against one basic fact. *There is no thinking without prior interest. The mind of a person who is not interested in philately, for example, will simply not register the fine details of postage stamps which are so obvious to the ardent philatelist. Or consider a person idly turning the pages of a newspaper. Which details will enter his mind and remain fixed in his memory? Those which for some reason or other catch his interest. Those matters which altogether fail to arouse his interest do not attract his attention at all and never become the subject of thought.

12

It follows that any matter on which we exercise our judgment is a question proffered by the will to the intellect for decision.

15

We must now consider to what extent the human intellect is capable of arriving at true decisions in situations such as these.

16

Rava said: What is the reason for [the prohibition of] bribery? [Why is it forbidden to take a bribe even with the sincere intention of declaring the innocent party innocent and the guilty party guilty?]² Answer: Once [the judge] has taken a bribe from [one party], he becomes close to him in his mind; he becomes identified with him; and no one can see anything to his own disadvantage.

17

It is clear that a bias to one side must deflect the reasoning process from its true course. Reasoning and judgment are extremely delicate faculties. Bias can easily prevent one from bringing forward or giving due weight to an argument which conflicts with one's interest. We can understand this very well on the basis of our earlier discussion. We saw that it is interest that arouses thought. Interest is thus not likely to prompt the intellect to produce arguments which conflict with itself; on the contrary, it will do its best to suppress them.

18

There is something more here: something almost frightening in its implications. A person who, for the first time in his life, allows his intellect to become deflected by bribery will find himself getting blinder and blinder as time goes on. He has lost his "sense of truth." Once the first "crooked argument" is lodged in his brain, all that comes after it—the entire structure of his views and opinions—will be distorted accordingly.

19

And if one deviation from the truth distorts a judge's whole system of thought, what can we say about ourselves, who from our youth up have been used to making weak excuses for ourselves, minimizing the extent of our failings and exaggerating our good points?

20

There is no alternative. We must admit that the intellect is powerless to produce reliable results in any moral problem. An approach to truth can be made only insofar as the heart is cleansed of bias. And since bias is caused by character-faults, these must be eliminated and replaced by a strong and burning desire for truth and integrity.

23

Let us say that such a person starts examining the kind of fundamental problem we referred to above. We need not delude ourselves that he is completely indifferent towards the possible alternative answers which may emerge. We have already learned in the article "The Roots of Mussar" that no one approaches any problem whatsoever without some prior interest. This interest derives from the fact that the person senses in advance that the answer will make a significant difference to one or another of his desires. This applies even to a particular problem which may affect at most one detail of his life, and all the more so when we are talking of a very comprehensive problem, the solution of which will affect the whole of his life-style and have innumerable long-term consequences for each of his desires and ambitions. On the solution will depend whether he will be obliged for the rest of his life to struggle constantly with his baser desires in order to meet the demands of his Creator, or whether he will be able to live without a higher responsibility with no restraints on his desires apart from those he deigns to place upon them out of the goodness of his heart.

30

נמצינו למדים מפירוש הרמב"ם הנ"ל: עולמו של האדם המצוין בהשגה ברורה של רוחניות, בהכרת השגחה ובשאיפה לחיי עולם — זוהי אמונתו. התאורה, הקנאה והכבוד מוציאים את האדם מעולמו זה. החיצור לאמונה הוא איפוא שימת לב חמדית לכל נשתית את חיינו על תאורה שגאה וכבוד.

21

Think of a person who, by the power of his intellect alone, wants to re-examine some fundamental problem—such as whether the world was created for a purpose, or whether the human being is responsible for his actions.

Let us assume that the person possesses a keen intellect, is well-educated and well-informed. However, so far as his character is concerned he is pretty average. He has never seriously tackled his moral failings. He has never worked on himself in any consistent manner to change his baser nature or correct his character-faults. If he is insulted he will give as good as he gets and better. If he does something praiseworthy he will do his best to ensure that everyone knows all about it. If he is tempted by base desires we can by no means be sure that he will not succumb, especially if no one is ever likely to find out.

22 To

the outside world he will present the image of a good and decent citizen, a thinking person whose sole desire in argument is to arrive at the truth of whatever is under discussion. But in the depths of his heart the *middot* are hidden. Many years of constant, devoted and single-minded moral effort would be needed to uproot them, and for this he has never had the time.

24

Avot - ch. 4

RABBI ELAZAR HA-KAPAR SAYS,
'ENVY, LUST AND DESIRE FOR
HONOR DRIVE A MAN OUT OF THE
WORLD.'

25

Metzudat Avot

A combination of these three traits or even one of them weaken a person's belief in the Torah and keep him from developing his wisdom and character

26
בבא רמב"ם כי שלש מדות אלו מוציאות את האדם מן העולם — היינו מאמונתו, כי עולמו של האדם זוהי אמונתו! ננסה נא להבין, למה שלש מדות אלו מפסידות אמונת התורה.

26

27
התאורה לחפצי הגוף מנוגדת להשרשת האדם בעולם הרוחני אשר שם מקומו. ובאשר זוהי כוונת התורה "להמשיל השכל בכל תאוות הנפש ולהגבירו עליהם (חזק"ל שער הפרישות פ"ב), הננו מבינים כי אמונת התורה היא האמונה במציאותה של רוחניות. הבורא ית' הוא עצם רוחני, וכן הנשמה. יבוא יום, והמאמין ידע מרוחניות זו בבחינת ידיעה, כי היא תיכנס לתחום השגחה. אך כל עוד לא הגיע להשגחה זו, עליו להאמין באמונה שלמה במציאותה של רוחניות. השאיפה לחפצי הגוף מפסידה אמונה זו.

27

28
המשתית את שאיפת חייו על קנאת איש מרעהו — סוטים בפניו את הדרך להכרת ההשגחה. המאמין באמונה שלימה כי בוראו עשה לו כל צרכו, וכי אין מלכות נוגעת בחברתה כמלוא נימה (ברכות מט, ב), אינו יכול להיות פרוץ בקנאה!

28

29
המבין ומכיר, כי עוה"ו הוא עולם העבודה, וכי גמול הצדיקים שמור להם לעולם הבא דווקא, נזהר מאד מלרדוף אחר כבוד. אטו מילתא זוטרתא אזהרת הרא"ש ב"ארחות חיים": "ותירא שלא תקבל שכר בעוה"ו!" ועד חיון הדברים מגיעים מבאר רבינו יונה ע"ה ב"ספר היראה": "בעודו בבית"ו אל ידבר דברי חול עם אדם ואף כי בשעת קריאתו. ואם ישבו אצלו בני אדם המדברים בינו כשפתיו וידמה עצמו כמתפלל ואל יתפאר לומר אני מדבר, כי כל המתפאר כמקט הוא נוטל את שכרו!" אי לוא, כמה הרדוף אחר הכבוד רחוק הוא מבהירות באמונת עוה"ב!

29

ישראל הם מאמינים בני מאמינים, ויודעים שהש"ת ברא את העולם ומנהיג אותו תמיד. אולם יש מצוה מיוחדת בתורה לעסוק תמיד באמונה, והיא מצוה "אנכי ה' אלקיך" - הראשונה שבעשרת הדברות. וכן כתב הרדב"ז: "וענין האמונה, שיקבע אותה בלבו ובנפשו תמיד".

33

וכן בכל המצוות שהאדם בקיים, גם כשחסרה בהן כוונה פנימית, הרי על כל פנים מקיים את ציווי הש"ת, וגם בזה מחזק את האמונה בה' בדרך חיצונית. וזה יביאנו להיות ירא מלעבור עבירה, כי כבר הורגל לשמור את ציווי הש"ת ולהתרחק מזה שנגד רצון הבורא ית', אמנם כל זה עדיין הוא בדרגה של חינוך והרגל, ואין רישומו ניכר אלא בחיצוניות.

32

הדרך הראשונה היא דרך של חינוך, דהיינו, שיחנך האדם את עצמו לעסוק באמונה גם באופן חיצוני, ירגיל את עצמו לומר תמיד בכל הזמנות: "ברוך ה'", "אם ירצה ה'", "בעזרת ה'", וכדומה. וכן ידקדק לקיים מצות הפלה, גם אם עדיין מתפלל בלי כוונה, כיון שהתפלה היא ביטוי לאמונה בהקב"ה, ואף שתפלתו עדיין חיצונית, עוסק הוא על כל פנים בביטוי דברים של אמונה.

34

הדרך השנייה הינה פנימית יותר, והיא דרך ההתבוננות. כשמתבונן האדם בפלאי הבריאה, ומברר לעצמו שהם מעשי ה' וגילויי חכמתו האין סופית, כמאמר הכתוב: "מה רבו מעשיך ה' וכו'", מתחזקת בו אמונה פנימית. אף שאין הוא במדרגה להכיר את הקב"ה מתוך כל דבר אשר

36

יש גוף, והגוף אוכל ושותה וישן. האמונה אינה גורסת שאחרי האוכל לשבוע נותנים "גם" להקב"ה חלקו ומברכים ברכת המזון, אלא להיפך: היא הופכת כל עניני הגוף לבית-מדרש לאמונה: הקב"ה היה יכול לברוא את האדם מבלי שיצטרך לאכול, לישון ולצאת לצרכיו. אבל הוא ית' ברא אותנו כך שבכל רגע אנו זקוקים לטוב, לחסדו והשגחתו: אנו אוכלים - וריאים כיצד הקב"ה זן את העולם כולו בטובו, בחן, בחסד וברחמים. אנו ישנים ומצפים שהקב"ה ישיכבנו לשלום ויעמידנו לחייב, ובבקר אנו רואים בחוש שהוא "מחזיר נשמות לפגרים מתים". ומהיציאה לצרכינו אנו לומדים כמה פעמים ביום שהקב"ה רופא כל בשר ומפליא לעשות, כי קשין נקביו של אדם כיום המיתה וקריעת ים סוף (פסחים קי"ח, ע"א). הרי הדברים הם הפוכים: האוכל בשביל ברכת המזון; השינה - בשביל ברכת המפיל בערב ואלקי נשמה בבקר; הצרכים - בשביל ברכת אשר יצר: וראה איך האמונה מאירה את כל חיי הגוף, עד שכל הגוף ניאור באור האמונה!

37

למעשה: נתלמד להגיד ברכת "הון" בתשומת-לב מרובה מאד פעמיים בכל יום. בה נתחיל את ההתלמדות יצן כי היא מדאורייתא. ונתלמד בזה זמן רב, עד שדבריה יאירו לנו כל צרכם. אחר כך נתלמד בברכת אשר יצר של פעמים ביום, לברכה גם כן בתשומת-לב מרובה. טוב להגיד אותה בקול רם ולסגור העיניים בעת אמירתה, כי זוהי העלובה שבברכות שממלמלים אותה בפניה חשוכה בחטיפה.

39

Rav Solovetzk

In a certain sense what Kedushah is for the Jew, Torah is for the talmid chacham. Torah should not just be an intellectual pastime. True, one can enjoy the intellectual creativity involved in Talmud Torah, but Talmud Torah should be an emotional experience as well; one should feel a tremor when engaged in it. The Torah should be seen not just as a book, but as a living personality, a queen like the Shabbat Malkita, with whom one can establish an I-chou relationship. In many places the Torah is referred to as a personality, as for example: "The Torah said before The Holy One Blessed Be He." The study of Torah should be a dialogue, not a monologue. If I look at the Gemarah as simply paper and print, as merely a text, I would never be creative: Torah is a friend.

41

Thellin Treasures R. Feuer.

Ramban tells us that there is a great difference between אמונה, belief, and בטחון, trust. He explains that anyone who has achieved a level of trust in God certainly has acquired belief in God; however, not everyone who believes can say that he has trust. Belief comes first; trust is belief in action.

42

It is not difficult to look around us and see practical examples of this dichotomy. One may believe in God, but not enough to trust that his needs will be provided if he does not work on Shabbos. One may believe in God, but not enough to trust that God will send him an honest income. He may still feel compelled to use deception in order to

35 35 ע"ר (חלק 5) י"ח 35

יש טבע: זריחת השמש ושקיעתה, עליית לבנה וכוכבים, ברקים ורעמים, פרחים ואילנות, הר וגבעה וגיא, צפרים בהמות חיות וזוחלים, פלא הוא, איך כל נבראים אלה אינם אומרים לנו כלום. "השמים מספרים כבוד א" - איננו שומעים את סיפורם. כעוזרים אנו הולכים בעולם ואיננו רואים בו מאומה! חז"ל למדו צניעות מחתול, גול מנמלה, דרך-ארץ מתרגנול, עזות מנמר, קלות מנשר, זריזות מצבי וגבורה מארי. הרי כל בעלי-חיים אמר להם משה! בחידוש הלבנה קבעו לנו מועד וברכה להקבלת פני השכינה - הרי חידוש הלבנה אמר להם משה! הרמב"ם הגיע מהתבוננות בברואים הנפלאים לקיום מצוות אהבה ויראה וכך הורה גם לנו (ב' יס"ח"א א"ב). האם גם אנחנו פעם נפקח עינינו ונראה משהו בתוך הבריאה?

38

הדרך השלישית היא דרך הקדושה, ועולים אליה על ידי שלשה גדרים. הגדר הראשון הוא מידת האמת, להנך את עצמו להיות נאמן בלבד - שיודה תמיד על האמת, ויסרב לקבל את השקר כאמת. וזהו בחינת האמונה שנאמרה על אברהם אבינו ע"ה, ופירשה: נחמיה בתפלתו: "ומצאת את לבנו נאמן לפניך" - לבו היה נאמן לאמת שהכיר.

הגדר השני הוא לעסוק בשבירת היצר, ולהרגיל את עצמו לפרוש מתאוות העולם הזה שלא במקום מצוה, כמו שפירש רש"י: "קדושים תהיו - פרושים תהיו"; כי בסילוק הרע מן הלב ממילא רואה הוא את אורח של הש"ת.

39

הגדר השלישי - לעסוק בקדושה לא רק בדרך פרישות, אלא בדרך דבקות בתורה בהתלהבות, עניני קדושה מגיעים ללבנו של האדם רק כאשר עוסק בהם בהתפעלות והתרגשות. על כן צריך האדם להרגיש תמיד חידוש בלמדו, כי אין התפעלות והתרגשות אלא על ידי פגיעה פתאומית בדבר חדש, ופגיעה כזו, שהלב חש פתאום בדבר חדש, היא העושה בו רושם שלא יסוף ממנו.

40

הדרך הרביעית היא הבטחון בהש"ת בפועל, שיתנהג בכל דרכיו בדרך הבטחון, שידע שהקב"ה יכול לתת לו צרכיו בכל עת, לכן אינו דואג היום למה שיהיה למחר; כי יודע שלכל יום יש השפעה בפני עצמה, בהיותו מזדמנות לגילוי חדש של כבודו ית'.

הדוך החמישי היא ההתעסקות בדבקות גמורה ותמידית בהש"ה.
שעל ידה רואה את הקב"ה בבהירות בפנים לבבו. כמו שכתוב: "שויתי ה'
לנגדי תמיד". היא הדרגה היותר נעלה בהתעסקות האמונה.

44 אל"ה מסעי ב"י. הלורה על רמ"ח
סורסוקן 45

(א) אלה מסעי ב"י. הלורה על רמ"ח
מ"ע ושס"ה מ"ע שבה אינה נקנית
בשמיעה בעלמא ואפילו לא ע"י קבלה
ולימוד. שהרי היא באה לרסן את התאוות
הבהמיות שבאדם. שקשה לו לפרוש מהן.
ובפרט לדור הא' מקבלי התורה, שטעמו
טעמא דאיסורא. וקשה היה עליהם
להתרגל בעול מצוות התורה.

אלהים את דור מקבלי התורה מ' שנה
במדבר בהנהגה נסית כדי להדריכם
ולהרגילם בקיים מצוות הלורה על ידי

על המקום. וכדאיתא בספ"ק תולדות י"י (ויחי)
על מאה"כ שויתי ה' לנגדי תמיד, שויתי מלשון
השתוות, ששוא אצלו הן כאשר הקב"ה מתנהג עמו
בכח" שם הוי"ה בהנהגה שכולה חסד ורחמים, והן
כשהנהגה היא לנגדי, בבחי' שם אלקים, שאין זה
כרצונו ואינו רואה את החסד והרחמים, הכל שוא
אצלו ותמיד שויתי.

46 ועתה כאשר יצאו מן המדבר
ומהנהגה הנסית. והגיע זמנו של המורה
הגדול, איש האלהים, להיפטר מן העולם.
מצא משה רבינו לנחוצ' ומועיל לא רק
לשנות להם בפעם האחרונה את דברי
התורה (משנה תורה) ולהוכיחם בדברי
מוסר לפני מותו, אלא גם לחזק את לבם
באמונת ש"ך ועונש ע"י שהזכיר להם
את כל "מוציאיהם" (הקורות אותם במדבר).

לימודה מפי איש האלהים וע"י ש"ך
ועונש, הנראה לעינים: ב"י אמרו: "היש
ה' בקרבנו אם אין" — ויבא עמלק;
התאוננו — ובערה בהם אש ה'; התאוו
— ונקברו בקברות התאוה; הוציאו דבת
הארץ — וימותו במגפה לפני ה' ושחתו
לכל העם, שקבלו מהם את הדבה, ונפלו
פגריהם במדבר; נחלקו על הכהונה —
ונשרפו או נבלעו בארץ; דברו באלהים
ובמשה — "וישלה ה' בעם את הנחשים
השרפים"; ויצמדו לבעל פעור... ותפרץ
בם מגפה."

R. Miller - Shabbat Shimon

47

Thus, the purpose and the effect of these wanderings was
to purge the people of the spiritual sickness they had caught
as a result of living in the pernicious atmosphere of Egypt.
The arduous journeys served to rehabilitate the Israelites,
morally and spiritually, so as to prepare them to enter the
Holy Land in purity.

48

R. Zadok HaCohen⁶ writes that when the Israelites left
Egypt, they had not completely severed themselves from the
evil influences of that country. This truth is clear from Ram-
bam, who writes that Pharaoh is the epitome of the evil
inclination, and therefore, R. Dessler adds, when we are
told that after a journey of several days towards the wilder-
ness the Israelites were pursued by Pharaoh (הקריב),
this implies that the evil inclination was following the
Israelites.⁷

49

Thus, although the Israelites were fleeing from the priva-
tions they had suffered in Egypt (מסעיהם למוצאיהם) neverthe-
less, the impressions they had received in Egypt were still
persisting within them. Had they entered the Holy Land
with these weaknesses, they would have busied themselves
with material pursuits, e.g. looking after and enjoying the
produce of their fields and vineyards, instead of dedicating
their lives to the study of Torah. It was for this reason that
the journey to Canaan was so lengthy — it was a journey
from impurity to purity.

50 יקחם אלהים ויגדלם כ"ס

"הצורך להזכיר המסעים גדול מאד, כי הנסים והאותות הנעשות
היו אמיתיות לכל רואיהם, אך בעתיד יהיו דברים בשמועה ויכזב
השומע מאותות התורה ונפלאותיה העצומות" (רמב"ן, בשם
הרמב"ם במורה נבוכים).

52

אלא, נראה מכאן יסוד גדול בהבנת כל ענין האמונה הנדרשת מאתנו. (והדברים
מבוססים על יסודות שהיה משמיע הסבא זצ"ל מקלס). הבורא יתברך רוצה שתהא
אמונתנו בו מוחשית ממש ולא בבהינת ידיעה בעלמא. וכך נאמר לפני מתן תורה: "אתם
ראיתם אשר עשיתי למצרים" (שמות יט), ופירש רש"י: "אתם ראיתם — לא במסורת היא
בידכם, ולא בדברים אני משגר לכם, ולא בעדים אני מעיד עליכם, אלא אתם ראיתם".
מבואר כאן שהתורה תובעת מישראל שיהיה הכל כראיה ממש.

kuzari - 325

54

out accordingly. He directs the organs of thought and
imagination, relieving them of all worldly ideas men-
tioned above, charges his imagination to produce, with
the assistance of memory, the most splendid pictures
possible, in order to resemble the divine things sought
after. Such pictures are the scenes of Sinai, Abraham
and Isaac on Moriah, the Tabernacle of Moses, the
Temple service, the presence of God in the Temple, and
the like. He, then, orders his memory to retain all
these, and not to forget them; he warns his fancy and
its sinful prompters not to confuse the truth or to trouble
it by doubts; he warns his irascibility and greed not to
influence or lead astray, nor to take hold of his will, nor
subdue it to wrath and lust.

51

"והם מקומות רחוקים מן הישוב ואין טבעיות לבני אדם. לא מקום
זרע, תאנה וגפן ורימון. וכל אלה אותות במעשה נס נראות לעין.
וכאשר ידע הכורא יתברך כי יעבור על אלה האותות מה שיעבור על
דברי הימים, ויחשבו כי עמידתם במדבר הזה היה קרוב מן הישוב.
מקום אשר בני אדם שם, כמו המדברות אשר ישכנו בהם בני ערב
היום, על כן הרחיק מלכות בני האדם המחשבות הללו וחייק
האותות כולם בזכרון המסעות כדי שיראו אותם הדורות הבאים
ידעו האותות הגדולות איך יעמדו בני אדם במקומות האלו
ארבעים שנה."

הנאמר וזוהי - 503

53

סוף דבר, האדם צריך שיחפש דרכים
תמיד לחזק אמונה.
בעיני נראה, כי גם מה שנתרכה עתה
הקארמע של מסעות בני ישראל
במדבר להדפיסה, מאת ה' היתה זאת,
כדי לחזק אמונת יציאת מצרים כמו בחוש.

ע"י ברמב"ן על פ' זו שהביא
דברי רמז"ל על מעם התפרש המקומות
שחננו בנ"י. וע"י שהראית לי בחורף העבר
בה, קארמע", נתברר לי דבריו ו"ל בעליל.
וחנה המסעות האלה חזק גדול הוא
לאמונה מאד מאד, וכדברי הרמז"ל. וגם
אנו רואים בחוש, כי עדיין שמות החניות
שלחם קיימים, וזה אות על יציאת מצרים,
כמו בחוש ממש.

55 ונראה בהקדם מה שיש לדקדק בסדר המסעות שדלג על המאורעות הגדולות של כלל ישראל כגון קריעת ים סוף והורדת המן ונס של מרה ומתן תורה ובנין המשכן ועוד, ומזכיר כמה דברים אשר לכאורה נראים כאינם עקריים (פסוק ד) "ומצרים מקברים וגו'" וגם מזכיר "ובאלהיהם עשה ה' שפטים", וכשמונה מקומות חנייתם מזכיר (פסוק ז) וישב על פי החירות "אשר על פני בעל צפון" שאינו ענין לחנייתם.

56 והנראה שלא בא למנות כל המאורעות של בני ישראל בנסעם, אלא שבא להעיר דווקא על המקומות אשר היו ראוי לכלל ישראל להתעורר בהם ולא נתעוררו, וכדברי המדרש (במדבר רבה פרשה כג) "מנה להם כל המקומות היכן הכעיסוני". והיינו "כאן ישננו" ולא הקיצו להתבונן בנסי ה' ונפלאותיו, "כאן הוקרנו" שנתרשל ונתקרב אצלם ההתלהבות שקנו מקודם, וגם כתב מה שבכלל "כאן חששת את ראשך" שנאבדו מהם רועי בני ישראל ונשארו בלי ראש, ורק אלה הדברים מונה והולך באמצע המסעות.

58 אפ"ר חיים - ר' כהנא - [ח' ב']

פירשו חז"ל "כשנגלה הקב"ה על הים ... רואין בראיית נשמה ובראיית הלב ומכירין כבוד יוצרם דומה להם כאלו רואים בעיניהם, ואפילו עוללים ויונקי שדים היו רואין כבוד יוצרם ובראין אותו באצבע, ואומרים זה א-ל".

יש לשאול מדוע יש צורך ב'ראייה' - להתנאות במצוות וללכת בדרכיו כדי להתקרב ולירבק בהשייכות, הרי באמירת השירה כבר הגיעו לרום המעלה האפשרי בהשגה ובאמונה.

59 אלא, יסוד גדול למדנו כאן שכל השגה רוחנית שאדם משיג ובכל דרך שהיא ואפילו במדרגות העליונות ביותר, צריך מיד ללמוד לקח ולהסיק את המסקנות למעשה, להתבונן מה אני יכול ללמוד ולהגשים מזה. מפני שאנו חיים בעולם המעשה שבו העיקר הוא לעשות את רצון ה', ותכלית הלימוד וההשגה הוא המעשה כמו שאחז"ל (קידושין מ:) "תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה".

יתר על כן, גם ההשגה עצמה תאבד לאדם! אם לא יוציאנה מהכח אל הפועל במעשים, ורק ע"י המעשים תתבסס בו ההשגה ותהיה לו לקיץ. לכן מיד כאשר הגיעו למדרגת "זה א-ל" - הסיקו את המסקנה המעשית - 'ראייה', להתנאות לפניו במצוות ולהיות דומה לו במעשי החסד והרחמים.

64 והנה מצינו במסעות בני' במדבר, שהיו בהם מסעות טובים שהיו במדרגה גבוהה, כמו במדבר סיני שהיתה בו קב"ה, וכן להיפך, מסעות שהיו בהם ישראל בשפל המצב כמו בקברות התאווה ועוד כהנה. וכמ"כ אצל יהודי, שתמיד במשך כל ימי חייו עובר מסעות, שכל התנאים שמעמיד לו הקב"ה הן הטובים והן הרעים, והמאורעות שעובר בחייו, אף שישנם לפעמים מצבים שבהם נדמה לו שלא רק שאינו מתקדם אלא עוד חוזר לאחוריו, הרי באמת כולם הם מסעות המובילים אותו אל יעודו ותפקידו מה שצריך לתקן בעולמו.

1 וא"כ "כאן ישננו" הוא תוכחה על "ומצרים מקברים וגו'", אשר כל הרואה ישאל הרי מנהג מצרים לחנוט מתיהם מחמת חק ע"י שלהם ומה זה ועל מה זה שעכשיו נהגו בקבורה, על זה ממשיך הפסוק "ובאלהיהם עשה ה' שפטים" וראו והכירו שאין ממש באלהיהם וכפרו בע"י לפי שעה ולא קיימו החוקים, וכלל ישראל ראו ולא הכירו בהגשגה הגדול הזה. 6 וכן ברפידים שנסעו זה עתה מהמקום אשר זכו ללחם מן השמים ותיכף בעת "ולא היה שם מים לעדה" התלוננו ואמרו "היש ה' בקרבנו" (בשלח יז), ונתקרו מגודל הכרתם בהנהגת הקב"ה בהורדת המן.

C "כאן חששת את ראשך" פירושו כפשוטו שנסתלקו ראשי ישראל, והיינו מיתת אהרן וחנייתם לפני נבו בית קבורתו דמשה. ובדברי

60 וי"ל ע"פ מה שביארנו מיסוד דברי הבעש"ט הק', המובאים בספד"ק דגל מחנה אפרים, דמ"ב המסעות אמורים לכל אחד ואחד, שבדומה למסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים, כך כל יחיד צריך לעבור מ"ב מסעות מעת צאתו מרחם אמו עד בואו אל ארץ נושבת היא הארץ העליונה, לתקן על ידם את אשר עליו לתקן. והיינו שמלבד סודות התורה שיש במ"ב המסעות, הרי זה שייך בכל דור

61 והנה ע"פ דברי היסוד"ע בשם האר"י הק' שלכל יום יש תפקיד מיוחד שצריך לתקן ביום זה ודייקא, ומה שיש לתקן ביום זה אין יכולין לתקן ביום אחר, ובוה מפרש מאחז"ל ואם לא עכשיו אימתי, והיינו שלכל יום יש התפקיד המיוחד בתקון המדות,

62 זה היעוד והתפקיד של יהודי ללכת תמיד הלאה, להיות מוסיף והולך ואור, והגרוע ביותר כאשר מסתפק ומשלים עם מעמדו הנוכחי. ומשום כך טבע הקב"ה בבריאה סדר תמידי של זמני התחדשות הבריאה מעת לעת ומפרק לפרק, שכל התחדשות היא זמן התקדמות ונסיעה. בכל יום יש התחדשות הבריאה, כמד"א המחודש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, הקב"ה מחודש בכל יום את כל הבריאה בכדי שיהודי יוכל להתחדש. וכן

63 ויש ב' בחינות במסעי האדם, ויסעו ויחנו, ויסעו ענינו לכבוש מקום חדש, ואילו ויחנו היינו להשתלט על המקום החדש שכבשו ולהתבסס בו. כל מסע הוא כיבוש הסט"א, ע"ד דברי הוזה"ק שהמסעות במדבר היו לכתתא רישיה, ואח"כ צריך שיהיה ויחנו, להשתלט על זה. יש לפעמים אצל אדם רגע טוב שמקבל על עצמו, אבל אח"כ אינו משתלט ע"י ולא מחזיק מעמד, וצריך שיהיה ויסעו וגם ויחנו, להחזיק ולשלוט במה שכבש.

65 וכן זה מה שנאמר "זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה" (ירמיה ב' ב'), אין הכוונה שהלכו במדבר ע"י מלוח, אלא הלכו שם ע"י לחיות, והיינו שאם כי הולכים אנשים נשים וטף, ב"מדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב, וצמאון אשר אין מימי, (דברים ח' ט"ו), הם אינם מרגישים בדבר כלל, אלא כאילו הולכים בארץ מיושבת מקום גנות ופרדסים, וזהו חסד נעורייך אהבת כלולותיך, שכל הטבעים לא היו קיימים לגביהם, ואין לפניהם אלא הקב"ה, ובכל מקום שאנו להם לילך הלכו בו, בלא לשים לב למצב הטבע שם. משל לחינוך הנישא בזרועות אמו, אשר גם כשהיא הולכת אתו למקום חיות רעות וליסטים, אין התינוק יודע מכך כלום, ואין קיים לגביו אלא זרועות אמו החובקת אותו.